

Ukraine foreign exchange policy implementation: principles of building state bodies system in sphere regulating currency relations

*Demenko Karyna Eduardivna **

Received: 2022-01-05

Accepted: 2023-02-06

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7943865>

Abstract. The article is devoted to the study of the principles of constructing a system of state bodies in the field of currency regulation as principles of implementing the state's currency policy. In the process of research, the author came to the conclusion that principles are guiding and regulatory fundamental principles that form the basis of any scientific knowledge or activity. The essence of the principles of constructing a system of state bodies in the field of currency regulation lies in their use as guiding and regulatory ideas, based on which a system of state bodies in the field of currency relations should be built and their activities organized.

The research conducted by the author, both scientific sources and the practice of functioning of state bodies in the field of currency regulation, made it possible to attribute the principles of constructing a system of state bodies in this field to the principle of systemic state governance and the principle of a single regulatory body for currency relations.

The author argues that the implementation of the principle of systemic construction of a system of state bodies in the field of currency regulation should take into account all the existing elements of the country's currency system. In this regard, the creation of a system of state bodies should be carried out through their institutional formation and the crystallization of powers that will cover all elements of the currency system.

The implementation of the principle of a single regulatory body for currency relations involves the creation of an authorized body that will exclusively carry out currency regulation in the country. At the same time, Ukraine currently implements a mixed model of a system of state bodies in the field of currency regulation.

Keywords: state authorized bodies, currency regulation, currency relations, principles of implementing currency policy, principles of constructing state bodies.

* postgraduate student of the 3rd year of study, Academic and Research Institute of Law, Sumy State University, Sumy, 40000, str. Rimskogo-Khorsakova, 2, Ukraine

ВСТУП

Сучасний розвиток українського суспільства доводить факт того, що його інтенсивний розвиток прямо залежить від належного функціонування держави. При цьому на перший план у функціонуванні виходить її економічна міць та здатність забезпечити фінансування всіх необхідних аспектів захисту своєї незалежності, що в літературі характеризується як економічна незалежність.

Ефективне та належне забезпечення економічної незалежності є результатом ефективного, цілеспрямованого та раціонального функціонування уповноважених державою органів у всіх сферах суспільної та економічної активності. Однією з таких сфер є сфера валютних відносин.

Системна та цілеспрямована діяльність держави у сфері валютних відносин називається валютною політикою держави, яку слід сприймати як діяльність відповідно до чинного законодавства держави уповноважених нею органів із реалізації сукупності економічних, правових та організаційних заходів за допомогою визначених інструментів у сфері валютно-фінансових відносин з метою досягнення визначених тактичних та стратегічних цілей загальної економічної політики держави у сфері валютних відносин [4].

Як свідчать дослідження реалізації валютної політики в іноземних державах, діяльність із створення системи державних органів має найбільшу ефективність тоді, коли вона базується на певних засадах як сукупності певних вихідних положень, що фіксують об'єктивні закономірності суспільного розвитку. Ці засади об'єктивуються в принципах забезпечення реалізації валютної політики, основними з яких є принципи побудови системи державних органів.

Аналіз літератури. Дослідження принципів побудови системи державних органів у сфері валютних відносин дає можливість говорити, про те, що вони є спеціальними принципами у функціонуванні держави при реалізації нею валютної політики. Враховуючи це основу нашого дослідження складають праці що розкривають сутність та зміст принципів права та принципів державного управління. Серед найбільш вагомих робіт за цією тематикою слід згадати роботи таких дослідників як: А.М. Колодій [10, 11], М. Козюбра [9], С.П. Погребняк [20], П.М. Рабінович [28], Т. Фулей [37] та інші. Дослідженням принципів державного управління через призму економічної діяльності в державі присвячували свої роботи такі дослідники як: А.І. Буханевич [2], З.В. Губар [3], О. Дніпров [6], В.М. Малишко [18], В.П. Приходько [22] та інші.

Дослідженням принципів регулювання валютних відносин також було приділено певну увагу, зокрема ці питання висвітлені в роботах таких вчених як: А.М. Іскоростейський [8], О.В. Дзюблюк О.А. [4], Костюченко [13], Л.М. Кравченко [14], М.В. Старинський [29-34] та інші.

Разом з тим, розкриттям сутності та змісту принципів побудови системи державних органів у сфері регулювання валютних відносин практично не приділялось належної уваги. Враховуючи це *метою* нашої статті є окреслення принципів забезпечення реалізації валютної політики, а *завданням* – надання їх характеристики.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розкриваючи сутність принципів забезпечення реалізації валютної політики, звернемо нашу увагу на змістовну сутність категорії «принцип». Як стверджують дослідники, загальноприйнятим еквівалентом слів «основа», «початок», «першоджерело» є слово «принцип», яке отримало свою назву від латинського *prīncipium*, що

буквально і перекладається як «...те з чого все починається» [21, с. 48].

У філософії категорія «принцип» розглядається у двох аспектах, а саме: а) як підстава, з якої слід виходити та якою необхідно керуватися у науковому пізнанні чи практичній діяльності; б) як внутрішнє переконання людини, яке визначає її ставлення до дійсності, норми поведінки і діяльності [35, с. 309].

Звернення до юридичної наукової літератури свідчить, що даний термін визначається як основне, найзагальніше, вихідне положення, засіб, правило, яке визначає природу та соціальну сутність явища, його спрямованість і найсуттєвіші властивості [11, с. 693]. Також принцип визначається як основне, вихідне положення будь-якої теорії, вчення науки, світогляду, політичної організації та інше [10, с. 114], або сприймається в якості наукового чи морального начала, підстави, правила, основи, від якої не відступають [29, с. 131]. Враховуючи зазначене сприйняття принципів, звернемо нашу увагу на ті їх суттєві аспекти, які є важливими для нашого дослідження.

Принцип як наукова категорія є категорією найвищого ступеня узагальнення. В силу цього вона має здатність концентрувати, пов'язувати закони, що лежать в основі наукового знання. При цьому, якщо закон відображає наявність існуючого зв'язку, то принцип на базі встановлених фактів містить твердження, що даний зв'язок має існувати в силу природної чи суспільної необхідності. Зазначене дає нам можливість погодитись з думкою, відповідно до якої для принципів є характерним момент об'єктивного буття, в силу чого вони отримують можливість бути керівними положеннями, якими люди керуються в своїй практичній діяльності [29, с. 132]. При цьому принципи, відображаючи загальний закон, фіксуючи сутнісне в процесі чи явищі, виступають в ролі певного критерію, норми для

прийняття чи спростування того чи іншого положення, чим здійснює регулюючий вплив на діяльність суб'єктів суспільних відносин [34, с. 97].

Таким чином, в рамках нашого дослідження категорію «принципи» будемо сприймати як керівні та регулятивні основні начала, що є основою будь-якого наукового знання чи діяльності. Враховуючи зазначене, сутністю принципів забезпечення реалізації валютної політики є їх використання в якості керівних та регулятивних ідей на основі яких має бути побудована система уповноважених державою органів у сфері валютних відносин та здійснена організація їх діяльності.

Діяльність держави має бути направлена на максимально ефективне використання наявних у неї ресурсів. При цьому найбільш позитивним є використання досвіду іноземних держав, які є найбільш успішними в цій сфері. У цьому аспекті варто погодитись з думкою, відповідно до якої, на сьогодні доцільно будувати систему уповноважених органів у сфері валютних відносин маючи на меті задоволення власних, державних інтересів та спираючись на принципи регулювання відносин у валютній сфері, які є відображенням економічного та соціального розвитку держави [29, с. 145].

Зазначене дає нам можливість запропонувати систему принципів забезпечення реалізації валютної політики. По-перше, організація уповноважених державою органів має базуватись на вже існуючій системі державних органів, оскільки валютне політика є невід'ємною частиною економічної політики і державні органи й цій сфері не мають руйнувати існуючої системи. Це дає нам можливість говорити про те, що діяльність із створення системи уповноважених органів має здійснюватися на базі принципу системності державного управління та принципу єдиного органу

регулювання валютних відносин. Сама ж діяльність уповноважених державою органів має бути об'єктивована в реалізації їх компетенції, яка повинна бути сформована на основі принципів: а) поєднання внутрішньої та зовнішньої валютної політики; б) полісуб'єктності уповноваженого органу у сфері валютних відносин; в) захисту національного інтересу.

Такими чином, до принципів побудови системи державних органів у сфері регулювання валютних відносин можна віднести принцип системності державного управління та принцип єдиного органу регулювання валютних відносин.

Розкриваючи *принцип системності державного управління* у сфері регулювання валютних відносин, варто звернути увагу на те, що саме слово «система» походить від давньогрецького слова *συστήμα* яке означає «сполучення», «ціле», «з'єднання» [19, с. 32]. В функціональному аспекті система означає множину взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем та між собою і мають мету [5, с. 89]. В свою чергу, термін «системність» вказує на взаємопов'язаність, логічність та послідовність у функціонуванні елементів системи.

В сучасній науковій літературі прийнято виділяти системність лише як метод наукового дослідження. У цьому аспекті констатується, що системне дослідження це всебічний аналіз складних динамічних цілісностей, частини яких знаходяться в органічній єдності та взаємодії. А системний підхід при дослідженні складних динамічних структур дозволяє з'ясувати внутрішній механізм не тільки дії окремих елементів, але і взаємодію цих елементів на різних рівнях досліджуваної системи [30, с. 296].

Разом з цим, ми вважаємо, що системність як ознака певної цілісності,

в дослідженнях складних об'єктів, відрізняється від системного методу дослідження, оскільки ці поняття знаходяться у різних площинах наукового пізнання. У цьому зв'язку системність, як ознака явища, дає можливість робити припущення про можливості ефективного впливу на досліджуваний об'єкт і виробляти більш дієві механізми цього впливу.

Враховуючи зазначене, в аспекті нашого дослідження для розкриття сутності принципу системності державного управління у сфері валютних відносин, звернемо нашу увагу на сутність валютної системи держави.

Дослідженням питань пов'язаних з розкриттям сутності валютної системи держави займалися досить велика кількість дослідників. Серед найбільш значимих варто вказати на роботи таких вчених як: С.Я. Боринець [1], Ф.О. Журавка [7], В.В. Кулішов [15], В.Д. Лагутін [17], О.В. Лавріненко [16], С.В. Терещенко [36] та інші. Дослідження робіт зазначених авторів дає можливість стверджувати, що у найбільш загальному розумінні валютна система це інституційно-правова форма організації валютних відносин, що склалась в державі чи регіоні. Розрізняють світову, регіональну та національну валютні системи.

Становлення та розвиток валютної системи прямо пов'язаний з типом економічної системи, яка утворилась на території держави. На сьогодні найбільш розповсюдженими типами економічної системи є адміністративно-командний та ринковий типи. В рамках адміністративно-командного типу здійснюється повне підпорядкування валютних відносин державі. Зокрема держава, в залежності від цілей свого розвитку, встановлює курс національної грошової одиниці відносно іноземних грошових одиниць і володіє монопольним становищем при здійсненні зовнішньоекономічної

діяльності. Як результат, створюється закрита валютна система. В рамках ринкового типу економіки формування і розвиток валютної системи та її елементів здійснюється на підставі механізмів попиту і пропозиції та за допомогою ринкових методів [30, с. 151].

Враховуючи нашу мету, звернемо увагу на національну валютну систему та її елементи. В переважній більшості наукових досліджень, які розкривають питання функціонування національної валютної системи підтримується думка, що національна валютна система це державно-правова форма організації валютних відносин на території України, що встановлює певний порядок валютних розрахунків і правила роботи з валютою інших держав [17, с. 158]. При цьому зазначається, що вона, як і будь-яка система, складається з певних елементів. Кількість та перелік цих елементів у різних дослідників відрізняється, проте в своїй переважній більшості практично всі вони погоджуються з думкою, відповідно до якої основними елементами національної валютної системи є: валютні відносини, до структури яких входять такі елементи, як суб'єкти валютних відносин, об'єкти валютних відносин та їх зміст; система уповноважених органів, до компетенції яких входять повноваження здійснення регулювання валютних відносин; інститути та механізми, які здійснюють обслуговування обігу валюти та валютних цінностей (валютні ринки); методи, за допомогою яких здійснюється регулювання валютних відносин [30, с. 251].

Дослідження зазначених елементів національної валютної системи дає можливість говорити про те, що їх належне функціонування прямо впливає на реалізацію валютної політики держави та забезпечення її економічної безпеки. При цьому одні елементи валютної системи мають

системоутворюючий характер, наприклад, система уповноважених державою органів, а інші – похідний, наприклад, методи, за допомогою яких здійснюється державне регулювання валютних відносин. У цьому зв'язку, реалізація принципу системності побудови системи державних органів у сфері регулювання валютних відносин має враховувати всі наявні елементи. При цьому, створення системи державних органів має відбуватись шляхом їх інституційного формування та кристалізації повноважень, які будуть охоплювати всі елементи валютної системи.

Розкриваючи сутність *принципу єдиного органу регулювання валютних відносин*, варто зазначити наступне. Досвід регулювання валютних відносин в інших країнах показує, що на сьогодні існують декілька моделей формування системи уповноважених органів, які відповідно до їх компетенції мають право вчиняти дії направлені на врегулювання валютних відносин. Зокрема, у деяких державах функціонує єдиний орган, який наділений відповідною компетенцією і який самостійно вирішує питання видання актів, що врегульовують обіг валюти і валютних цінностей на території країни. В рамках цієї моделі цей орган здійснює контроль за дотриманням цих актів та має право притягати до відповідальності за їх порушення.

В інших державах сформована система регулювання валютних відносин шляхом закріплення нормотворчих та правозастосовних повноважень у компетенції різних державних органів. Як результат, в таких державах існують органи, які приймають законодавчі акти у всіх сферах, в тому числі і у сфері валютних відносин, і є правозастосовні органи, які реалізують зазначені нормативні акти у встановлених в них рамках.

Також є змішана модель, в рамках якої існують органи, що приймають законодавчі акти у всіх сферах, існує

правозастосовний орган, який реалізує зазначені нормативні акти, а також, поряд з цим, він має право видавати нормативно-правові акти обов'язкові до виконання всіма суб'єктами, що здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства, при цьому уточнюючи та деталізуючи законодавчі норми [32, с. 186].

Дослідження зазначених моделей державних органів у сфері регулювання валютних відносин свідчить, що кожна із них має свої переваги та недоліки. Вони можуть виявлятися як у особливостях функціонуванні цих органів, так і в їх ефективності. Разом з цим, аналіз особливостей становлення і розвитку держав показує, що найбільш інтенсивно і стабільно розвиваються ті держави, в системі органів яких функціонує єдиний орган регулювання валютних відносин. Це дає можливість більш оперативно та ефективно реагувати на зміну фінансового стану. Також наявність єдиного органу у цій сфері дає можливість максимально ефективно забезпечити реалізацію валютної політики держави і її фінансову безпеку.

У цьому аспекті варто погодитись з думкою М.В. Старинського, який вказував, що побудова системи уповноважених державою органів у сфері регулювання валютних відносин по моделі єдиного органу дає можливість комплексно врегульовувати питання, що виникають у сфері валютних відносин та оперативно реагувати на всі ситуації, які виникають в результаті швидкої зміни економічного стану. Здійснюючи закріплену на рівні законів компетенцію, уповноважений орган розробляє відповідну стратегію становлення та розвитку валютних відносин, реалізовує її та, в разі необхідності, коригує. При цьому, враховуючи необхідність швидкого реагування на ситуацію, даний орган забезпечується повноваженнями видавати нормативні акти, що є

обов'язковими до виконання всіма суб'єктами відносин, які пов'язані з обігом валюти та валютних цінностей [32, с. 187].

Аналіз досвіду України із формування системи уповноважених державою органів у сфері регулювання валютних відносин свідчить про спроби застосувати змішану модель. Так, з отриманням незалежності практично відразу, враховуючи важливість регулювання обігу іноземної валюти та її вплив на фінансову безпеку держави, були прийняті цілий ряд нормативних актів, які стали визначальними для становлення системи державного регулювання валютних відносин. Головним з цих актів був Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19 лютого 1993 року [27]. Саме в ньому була закладена основна модель уповноважених державних органів у цій сфері. Зокрема були визначені, хоча і в загальних рисах, повноваження Кабінету Міністрів України та Національного банку України.

В наступні періоди, враховуючи відсутність стратегічного планування побудови системи державних органів, питання регулювання валютних відносин були розпорошені в компетенції різних державних органів, зокрема окремі аспекти були закріплені в компетенції Міністерства фінансів України, Міністерства зовнішніх економічних зв'язків України, Державного митного комітету України [26].

Після прийняття Конституції України, подальший розвиток національного законодавства у сфері регулювання валютних відносин, здійснювався в напрямку виділення Національного банку України як основного державного органу. Саме Конституція України поклала на Національний банк обов'язок забезпечувати стабільність національної грошової одиниці гривні

та закріпила право розробляти основні засади грошово-кредитної політики держави [12].

Подальша кристалізація повноважень Національного банку України як єдиного органу зі змішаними повноваженнями у сфері регулювання валютних відносин відбулася з прийняттям Закону України «Про Національний банк України [25]». Саме цим законом було закріплено статус Національного банку як уповноваженої державної установи при застосуванні валютного законодавства. Також Національному банку України поряд з правом видання нормативно-правових актів щодо ведення валютних операцій було закріплено право застосування за порушення вимог валютного законодавства заходів впливу до уповноважених установ. Таке поєднання повноважень свідчить про вибір змішаної моделі побудови системи державних органів у сфері регулювання валютних відносин.

На наступних етапах розвитку валютного законодавства, правовий статус Національного банку України як єдиного уповноваженого органу вдосконалювався і деталізувався. Зокрема, Законом України «Про банки і банківську діяльність» [23] Національний банк України було закріплено у статусі єдиного банківського регулятора та визначено його повноваження щодо притягнення банків та інших фінансово-кредитних установ до відповідальності за порушення валютного законодавства.

Одним з останніх законодавчих актів, які були направлені на врегулювання валютних відносин в Україні і яким була підтверджена прихильність України до побудови змішаної моделі уповноважених державою органів у сфері валютного регулювання, став Закон України «Про валюту і валютні операції» [24].

Таки чином, в Україні як державі, що розвивається, при побудові системи

державних органів у сфері регулювання валютних відносин реалізується принцип єдиного органу державного регулювання за змішаною моделлю. Разом з цим, подальший розвиток фінансових відносин як на світовому ринку, так і в Україні дає можливість говорити про те, що цей процес має бути продовжений в напрямку концентрації всіх спеціальних повноважень в компетенції лише Національного банку України. Це дасть йому можливість оперативно реагувати на всі загрози, що будуть виникати на наступних етапах розвитку нашої держави і максимально ефективно забезпечувати реалізацію її валютної політики.

ВИСНОВКИ

Таким чином, підсумовуючи викладене можемо зробити наступні **висновки**. Принципи це керівні та регулятивні основні начала, що є основою будь-якого наукового знання чи діяльності. Сутністю принципів побудови системи уповноважених державою органів у сфері регулювання валютних відносин є їх використання в якості керівних та регулятивних ідей, на основі яких має бути побудована система уповноважених державою органів у сфері валютних відносин та здійснена організація їх діяльності.

До принципів побудови системи державних органів у сфері регулювання валютних відносин можна віднести принцип системності державного управління та принцип єдиного органу регулювання валютних відносин. Реалізація принципу системності побудови системи державних органів у сфері регулювання валютних відносин має враховувати всі наявні елементи валютної системи держави. При цьому створення системи державних органів має відбуватись шляхом їх інституційного формування та кристалізації повноважень, які будуть охоплювати всі елементи валютної системи. Реалізація принципу єдиного органу регулювання валютних відносин передбачає створення уповноваженого

органу, що монопольно буде здійснювати валютне регулювання в державі. Разом з тим, на сьогодні в

References

1. Borynets S. Ya. Mizhnarodni valyutno-fiansovi vidnosyny. Kyiv: Znannia, 2001. 248 p.
2. Bukhanevych A. I. Zabezpechennia pryntsypiv vidkrytosti ta prozorosti pry nalagodzheni dialohu mizh vladoiu ta hromadskistiu. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok: Elektronnyi zhurnal. 2010. No. 3. URL: www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=133
3. Hubar Z. V. Metody ta pryntsypy derzhavnoho upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu. Investysii: praktyka ta dosvid. 2017. No. 24. S. 113-117.
4. Dziubliuk O. V. Valyutna polityka: navchalnyi posibnyk. Ternopil: TDEU, 2006. 91 p.
5. Derzhavne upravlinnia: slovnyk-dovid. / Za zah. red. V. M. Kniāžieva, V. D. Bakumenka. Kyiv: Vyd-vo UADU, 2002. 228 p.
6. Dniprov O. Spetsialni pryntsypy funktsionuvannia vykonavchoi vlady. Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki. No. 884. 2017. S. 108-112. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2018/jun/13327/18.pdf>
7. Zhuravka O. F. Valyutna polityka v umovakh transformatsiinykh zmin ekonomiky Ukrainy: monohrafiia. Sumy: Dilovi perspektyvy, DVNZ "UABS NBU", 2008.
8. Iskorosteisky A. M. Pravove rehuliuвання valiutnykh vidnosyn v Ukraini. Dis. ... k.iu.n. 12.00.07. administratyvne pravo i protses, finansove pravo, informatsiine pravo. Irpin, 2008. 214 p.
9. Kozyubra M. Pryntsypy prava: metodolohichni pidkhody do rozuminnia, pryroda ta klasyfikatsiia v umovakh suchasnykh hlobalizatsiinykh Ukraini realizuється змішана модель системи державних органів у сфері регулювання валютних відносин. transformatsii. Pravo Ukrainy. No. 11. 2017. S. 142-164.
10. Kolodii A. M. Pryntsypy prava Ukrainy. Kyiv: Yurinkom Inter, 1998. 208 p.
11. Kolodii A. M. Pryntsypy prava: heneza, poniattnia, klasyfikatsiia, mistse i rol u pravovii systemi Ukrainy. Pravova systema Ukrainy: istoriia, stan ta perspektyvy: u 5 t. / Za zah. red. M. V. Tsvika, O. V. Petryshyna. Kharkiv: Pravo, 2008. Vol. 1. Metodolohichni ta istoriko-teoretychni problemy formuvannia i rozvytku pravovoi systemy Ukrainy. 794 p.
12. Konstytutsiia Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
13. Kostiuhenko O. A. Valiutne zakonodavstvo Ukrainy: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Atika, 2006. 304 p.
14. Kravchenko L. M. Pravovi zasady valiutnoho rehuliuвання i valiutnoho kontroliu v Ukraini. Dis. ... k.iu.n. 12.00.07. – administratyvne pravo i protses, finansove pravo, informatsiine pravo. Kyiv, 2003. 226 p.
15. Kulishov V. V. Do pyttannia pro svitovu valiutno-fiansovu systemu. Visnyk ZHDTU. 2013. No. 1(63). S. 356-358.
16. Lavrinenko O. V. Transformatsiia valiutnykh system krain tsentralnoi ta skhidnoi Yevropy: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ek. nauk: spets. 08.00.02 – svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny. Kyiv, 2012. 22 p.
17. Lahutin V. D. Hroshi ta hroshovyi obih. Kyiv: Znannia, 2002. 240 p.
18. Malysheko V. M. Aktualni problemy ekonomichnoi bezpeky v systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy. Yurydychnyi visnyk. Povitriane i kosmichne pravo. 2015. No. 4. S. 129-133.

19. Prokopenko T. O. Teoriia system i systemnyi analiz: navchalnyi posibnyk. Cherkasy: CHDTU, 2019. 140 p.
20. Pohrebniak S. P. Osnovopolozhni pryntsypy prava (zmistova kharakterystyka): monohrafiia. Kharkiv: Pravo. 240 p.
21. Priima S.V. Ponyattia printsypu v aspekti spivvidnoshennia z sumizhnymy katehoriyamy. Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia. No. 28. 2014. S. 46-55.
22. Prykhodko V.P. Mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання ta upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu. Investysii: praktyka ta dosvid. 2013. No. 15. S. 6-8.
23. Pro banky i bankivsku diialnist: Zakon Ukrainy vid 07 hrudnia 2000 No. 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
24. Pro valiutu i valiutni operatsii: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 r. No. 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
25. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 20 travnia 1999 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
26. Pro nevidkladni zakhody shchodo povernennia v Ukrainu valiutnykh tsinnosti, scho nezakonno znaKhodyatsia za yii mezhamy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 18 chervnia 1994 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/319/94#Text>
27. Pro systemu valiutnoho rehuliuвання i valiutnoho kontroliu: Dekret Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.02.1993 r. No.15-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93#Text>
28. Rabinovych P. M. Pryntsypy prava. Yurydychna entsyklopediia: V 6 t. / Za red. Yu. S. Shemshuchenko (holova red. kol.) ta in. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia, 1998-2004. Vol. 5. 2003. S. 128.
29. Starinskyi M.V. Valiutni vidnosyny: okremi problemy pravovoho rehuliuвання: monohrafiia. Sumy: Mriia, 2014. 208 p.
30. Starinskyi M.V. Valyutni pravovidnosyny: teoretyko-metodolohichni aspekt. Diss. ... d.yu.n., 12.00.07. administratyvne pravo i protses, finansove pravo, informatsiine pravo. Kyiv: Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy. 2016. 441 s.
31. Starinskyi M.V. Pryntsyp systemnosti pravovoho rehuliuвання yak osnovopolozhnyi pryntsyp efektyvnoho pravovoho rehuliuвання valiutnykh vidnosyn. Forum prava. 2015. № 1. S. 306-310.
32. Starinskyi M.V. Problemy ta perspektyvy pravovoho rehuliuвання valiutnykh vidnosyn v Ukraini: monohrafiia. Sumy: Mriia, 2015. 344 s.
33. Starinskyi M.V. Funktsionalni pryntsypy pravovoho rehuliuвання valiutnykh vidnosyn. Pravovyi visnyk Ukrainskoi akademii bankivskoi spravy. 2014. № 1(10) S. 26-31.
34. Starinskyi M.V. Shchodo ponyattia "pryntsypy pravovoho rehuliuвання". Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii PRAVO. 2013. Vypusk 21. Ch. 1. T.1. S. 95-99.
35. Suchasnyi slovnyk iz suspilnykh nauk / Za red. O. H. Danyliana, M. I. Panova. Kharkiv: Prapor, 2006. 432 s.
36. Tereshchenko S. V. Formuvannia peredumov transformatsii hlobalnoi valiutnoi systemy: dys. kand. ekon. nauk : 08.00.02 – svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny. Kyiv, 2012. 185 s.
37. Fulei T. Zahalloliudski (zahalnocyvilizatsiini) pryntsypy prava: deiaki teoretychni aspekty. Pravo Ukrainy. 2003. № 7. S. 24-29.